

LECH WYSZCZELSKI ▶▶

Akademia Obrony Narodowej w Warszawie
Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2063-4281>

Wybrane aspekty rozwoju gospodarczego Azji

[recenzja książki *Wybrane aspekty rozwoju gospodarczego Azji*]

Selected Aspects of Asia's Economic Development

[book review *Wybrane aspekty rozwoju gospodarczego Azji*]

Избранные аспекты экономического развития Азии

[рецензия книги *Wybrane aspekty rozwoju gospodarczego Azji*]

Toruński wydawca Adam Marszałek przed wielu laty podjął decyzję o ściślejszej współpracy wydawniczej ze swoimi odpowiednikami w ChRL, co uznaję za ogromne wyzwanie z uwagi na duże odmienności językowe, ale też i gusty wydawnicze obu narodów. Jak się jednak okazuje była to niezwykle trafna decyzja, obfitująca w ogromne liczby wzajemnych publikacji, które pozwalają Czytelnikom z obu państw bliżej zapoznać się ze wzajemnym wielopłaszczyznowym dorobkiem politycznym, historycznym, gospodarczym, kulturowym i innym. To był zaledwie początek inicjatyw podejmowanych przez Prezesa Wydawnictwa Adam Marszałek. Kolejne to cykliczne kongresy organizowane w Toruniu, przybliżające różne obszary działalności krajów azjatyckich, które z kolei owocują licznymi publikacjami, w tym w ramach utworzonej przy Wydawnictwie „Biblioteki Azji i Pacyfiku”, mającej w swym dorobku już ponad 130 publikacji książkowych. Główną redaktorką całego cyklu wydawniczego jest prof. Joanna Marszałek-Kawa, zaś przy poszczególnych monografiach wspomaga ją grono naukowców specjalizujących się

w badaniach państw i regionów kontynentu azjatyckiego, w tym Bliskiego i Dalekiego Wschodu, Federacji Rosyjskiej, Azji Centralnej i Kaukazu oraz szeroko ujmowanego Pacyfiku. Najwięcej z nich to pracownicy naukowcy Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, który jest znaczącym ośrodkiem naukowym zajmującym się analizowaną tematyką. Wiele z ukazujących się książek została wydana w językach obcych (najwięcej języku angielskim), ale też przykładowo w języku rosyjskim, który jest popularny w państwach azjatyckich wcześniej wchodzących w skład ZSRR.

W ramach „Biblioteki Azji i Pacyfiku” w 2020 r. ukazała się m.in. monografia zatytułowana „Wybrane aspekty rozwoju gospodarczego Azji”. Powstała ona pod redakcją naukową prof. Joanny Marszałek-Kawy i prof. Piotra Zaricznego. Podziwiam pracowitość redaktorów, szczególnie Pani Profesor, z uwagi na jej merytoryczny nadzór nad serią książek wydawanych w ramach przywoływanej „Biblioteki...”.

Wydaje się, że nawet przysłowiowy laik wie o współczesnym ogromnym przyspieszeniu gospodarczym państw Azji, w szczególności ChRL, ale także Japonii, Korei Południowej, Indii i innych już nie wymienionych. Potrzeba jednak naukowego uzasadnienia tego niezwykłego „bumu”. Pewną odpowiedź na to potencjalni Czytelnicy mogą znaleźć podczas lektury pierwszej z wymienionych publikacji. Po ciekawym i refleksyjnym wstępie autorstwa redaktorów naukowych w monografii zaprezentowano następujące rozdziały: „Uwarunkowania i wyznaczniki Nowego Jedwabnego Szlaku” (Łukasz Kominek); „Powiązania handlowe między państwami Grupy Wyszehradzkiej a Chinami w obliczu *Belt and Road Initiative*” (Ewa Cieślik); „Gospodarcze wyzwania i zagrożenia w stosunkach japońsko-chińskich w XXI wieku” (Robert Jakimowicz); „Bezpośrednie inwestycje Chin w Europie i Polsce – kontekst ogólny i bezpieczeństwa” (Marta Gębska); „Handel zagraniczny a bezpieczeństwo ekonomiczne państwa: doświadczenia Chin” (Luiza Kostecka-Tomaszewska); „Zarys polsko-wietnamskiej współpracy gospodarczej i stosunków bilateralnych z lat 1950–2018” (Karol Kościelniak) oraz „Ekonomiczno-polityczne skutki zerwania porozumienia JCPOA z Islamską Republiką Iranu w 2018 roku” (Norbert Obara).

Szczególnego wyeksponowania wymaga pierwszy z wymienionych artykułów. Jego autor w interesujący sposób przedstawił geopolityczne znaczenie Nowego Jedwabnego Szlaku dla ChRL, uważając, iż jest „nawet największym

projektem XXI wieku”, stwarza bowiem dla tego państwa alternatywę na wypadek zablokowania mu, w wypadku konfliktu z USA, morskiej drogi handlowej. To nie jest tylko projekt szlaku lądowego. Towarzyszy mu też Nowy Morski Szlak Jedwabny, omijający obecne akweny morskie kontrolowane przez Amerykanów. Po czym omówione zostały ekonomiczne aspekty tego pomysłu, ilustrowane interesującymi tabelami. Zaprezentowany został też wymiar kulturowy tego projektu.

Wysoko oceniam także kolejny artykuł, o powiązaniach handlowych Chin z Grupą Wyszehradzką. I tym razem jest on wzbogacony w ciekawe schematy, tabele i wykresy. Autorka twierdzi, że Chiny traktują ten projekt w odniesieniu do grupy przywoływanych państw jako „bramę do rynków Europy Zachodniej”. Ale nie tylko to. Otóż państwa tej grupy „stają się coraz bardziej zależne od chińskiej wartości dodanej w sektorach motoryzacyjnym i elektronice. [...] Oznacza to, że stosunki między Chinami a omawianymi państwami europejskimi stają się coraz bardziej niezrównoważone na korzyść Państwa Środka”. Pragnę zwrócić uwagę potencjalnych Czytelników na opracowanie o bezpośrednich inwestycjach chińskich w Europie i Polsce, autorstwa Marty Gębskiej. Oto jeden z wniosków: „Polska wydaje się być biernym partnerem Chin, w niewielkim stopniu kreując rzeczywistość i współpracę gospodarczą między stronami Chiny lokowały swoje środki w Polsce w niedoinwestowanych, często upadających sektorach, mając niewielkie szanse na kapitał z innych źródeł lub też z zyskownych branżach, chcąc realizować ekspansję na nowym rynku”. Czy to uznać można za błąd chińskich inwestorów? Nie wykluczałbym zupełnie świadomych dalekosiężnych działań.

Zachęcam Czytelników do zapoznania się z tą książką i to nie tylko z wyeksponowanymi przez recenzenta artykułami. Jest to ciekawa lektura w szczególności dla ekonomistów, ale też dla osób odpowiedzialnych za polską politykę gospodarczą.

Druga z prezentowanych w tej recenzji książek przedstawia różne oblicza Azji, w szczególności w obszarze między Azją Wschodnią a Indiami. Jest to także zbiór artykułów wydanych pod redakcją naukową Joanny Marszałek-Kawy i Marcina Górnikiewicza, którzy są ponadto autorami krótkiego wstępu stanowiącego wprowadzenie do zawartości tego tomiku. W nim pomieszczone zostały artykuły: Janusza Mariańskiego pt. „Współczesna modernizacja społeczna a religia (ze szczególnym uwzględnieniem Korei

Południowej)”; Kazimierza Pierzchały pt. „Edukacja wielokulturowości i międzykulturowości na płaszczyźnie wzajemnych wpływów Azji i reszty świata”; Anny Brzezińskiej-Rybickiej pt. „Edukacja w systemie penitencjarnym Azji na przykładzie wybranych państw”; Mirosławy Cylkowskiej-Nowak pt. „Rozwój psychologii szkolnej w Japonii”; Elżbiety Ceholnik-Szafran pt. „podobieństwa i różnice między polskim a japońskim systemem edukacji”; Karoliny Kality pt. „*Je*”- japońska rodzina tradycyjna, jej struktura i funkcje”; Andrzeja Woźniaka pt. „Laogai – chiński sposób na resocjalizację więźnia przez pracę”; Doroty Kamińskiej-Jones i Agnieszki S. Staszczuk pt. „Świątynia jako nośnik nacjonalistycznych treści – wizerunek bohaterów narodowych w indyjskiej architekturze sakralnej w I. poł. XX w.”; Aleksandry Kobyłańskiej pt. „Tradycyjna dieta azjatycka w kontekście uwarunkowań pedagogiki społecznej” oraz Renaty Gałaj-Dempniak pt. „Problem marnowania żywności w Japonii”.

Już tylko wykaz tytułów poszczególnych opracowań jednoznacznie sugeruje, że w wypadku tej książki jest odstępstwo od zazwyczaj podejmowanej tematyki polityki, bezpieczeństwa, ekonomiki czy kwestii teoretycznych prognozujących wizje funkcjonowania świata. W monografii zebrane zostały problemy dotyczące szeroko rozumianej edukacji, roli religii w życiu społeczeństw, a nawet problematyka żywieniowa czy diety jako składowej wychowania prozdrowotnego.

W tym wypadku nie będę występował w roli recenzenta z uwagi na specyficzną treść poszczególnych opracowań, ale ograniczę się do promocji tego wydawnictwa. Uważam, że mimo specjalistycznej treści zasługuje ono na zainteresowanie Czytelników. W tym wypadku kieruję to z jednej strony do uczniów i nauczycieli zainteresowanych kwestią ukształtowania nawyków zdrowego żywienia młodzieży, z drugiej do studentów pedagogiki czy kierunków medycznych i dietetyki, bowiem jest to interesująca lektura dla tej grupy społecznej. Widzę jednak możliwość zainteresowania recenzowaną publikacją także przez zdecydowanie szersze kręgi Czytelników.

Ostatnią książką zasługującą na omówienie jest monografia pt. „Współczesny regionalizm Bliskiego i Dalekiego Wschodu”. W tym wypadku książka została przygotowana pod redakcją naukową Joanny Marszałek-Kawy i Grzegorza Kądziaławskiego, którzy są także autorami wstępu. Na treść tego opracowania składają się artykuły: Bogusława Packa i Karoliny Rak pt.

„Migracje jako jedno z wyzwań państw azjatyckich”; Macieja Szczurowskiego pt. „Mity polityczne współczesnej Azji”; Patryka Piotra Madeja pt. „Separatyzm cypryjski – wielowymiarowość problemu”, Olgi Łozińskiej pt. „Dyplomacja kulturalna Włoch na przykładzie działalności Włoskich Instytutów Kultury w Japonii”; Agnieszki Esin Lesiczki pt. „Nauczanie języka tureckiego w Czechach i na Słowacji”; Adrianny Czarneckiej pt. „Rola kobiecych jednostek YPJ w walce z tzw. Państwem Islamskim”; Grażyny Strnad pt. „Szczyty międzykoreańskie w okresie prezydentury Moon Jae Ina”; Jacka Knopka pt. „Polacy w przestrzeni cywilizacyjnej Półwyspu Arabskiego” oraz Katarzyny Ciepeli pt. „Wybory prezydenckie w Indonezji – Jokowi czy Prabowo?”

W pierwszym z omawianych artykułów autorzy dowodzą, że masowe migracje ludności są zjawiskiem typowym dla współczesnego świata. Ich uwaga skupiona została na specyfice migracyjnej ludności państw azjatyckich. Ze względu na liczebność populacyjną według danych Światowej Organizacji Pracy z 2004 r. Azjaci stanowili od 40 do 70% głównej siły roboczej w świecie. Obecnie duża ich część to osoby wykształcone, z wyższym wykształceniem włącznie. Liczebność imigrantów w 2015 r. szacowana była na około 244 mln osób. Jeżeli chodzi o Azję to jednym z powodów migracji jest ogromne bezrobocie dochodzące w Iraku do 37%, natomiast w Afganistanie nawet 46%, kolejnym jest natomiast ogromny deficyt wody. To tylko wybrane przykłady z tego opracowania.

Z kolei Maciej Szczurowski zajął się tematem mitów politycznych we współczesnej Azji. Upatruje ich m.in. w wielokulturowości tego kontynentu. Przywoływane są prace Samuela Huntingtona i Oswalda Spenglera wyjaśniające to zjawisko. Autor proponuje szczegółowe zapoznanie się z tą publikacją.

Kolejne publikacje mają charakter bardziej szczegółowych analiz wąskich tematów, co nie jest powodem deprecjonowania zawartych w nich ustaleń. Za ciekawy tekst uznaję przykładowo rozważania Adrianny Czarneckiej o roli specjalnej formacji kobiecej w walce z tzw. Państwem Islamskim. Zachęcam potencjalnych Czytelników do zapoznania się i z tą publikacją.

PROF. DR HAB. LECH WYSZCZELSKI

Profesor emerytowany
Akademia Obrony Narodowej w Warszawie
Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach
lech.wyszczelski1942@gmail.com

Bibliografia

- Marszałek-Kawa, J., Górniewicz, M. (red.). (2020). *Różne oblicza Azji-między Azją Wschodnią a Indiami*. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek.
- Marszałek-Kawa, J., Kądziałowski, G. (red.). (2020). *Współczesny regionalizm Bliskiego i Dalekiego Wschodu*. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek.
- Marszałek-Kawa, J., Zariczny, P. (red.). (2020). *Wybrane aspekty rozwoju gospodarczego Azji*. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek.